

Az Ózd környéki erdők vagyonvédelme

Lopás- és tűzkárok az Ózdi Erdészet területén

(összeállítva az erdészet adatszolgáltatása alapján)

Erdészeti és vadászati szakkifejezéseink között az elterjedten használtak, de egyértelműen nem definiáltak (természetszerű, természetközeli, őshonos stb.) és a száműzendők (pl. lábon álló faállomány, lapátcsővű vadász/gyevert) mellett az utóbbi időben új fogalmak is megjelentek. Ilyen például az „erdővagyon-védelem”, mely fogalom szakmai és jogszabályi meghatározásának kidolgozása folyamatban van.

Az erdővagyon védelem tágabb értelemben az erdővagyon nagyságának és tartamos értéktermelő képességének megővására irányuló tevékenység, amely közvetlenül

- az erdőrendezés és az erdőfelügyelet szabályozó, illetve ellenőrző rendszerének szakmai (erdőtervezés, hozamszabályozás stb.), gazdasági (pl. Országos Erdészeti Alap működtetése) és jogi (hatósági-szakhatósági) eszközeivel, valamint

- az erdővagyon-gazdálkodást megvalósító szakszerű eszközökkel (természetközeli erdőgazdálkodási módok alkalmazása, korszerű erdővédelem, hatékony erdőőrzés) látható el.

Szákebb értelemben az erdővagyon védelme alatt tulajdonképpen a hagyományosan értelmezett erdővédelem és az erdőőrzés értendő. Úgy tűnik, hogy korunk gazdasági és szociológiai értelemben egyaránt kritikus évtizede az utóbbinak a „renewánszát” fogja jelenteni.

Erdeink falopással, engedély nélküli fakitermelésekkel, sőt szándékos gyűjtogatással történő pusztítása ugyanis néhány éve az ország több térségében súlyos problémaként jelentkezik, és egyes helyeken – így Ózd környékén – szélsőséges méreteket ölt.

A falopások és az erdőtűzek kárértéke az Ózdi Erdészet területén 1990–1993 között az alábbiak szerint alakult. A táblázatba foglalt számok a regisztrált, dokumentált adatokat tartalmazzák, a valóságos helyzet ennél súlyo-

		Kárérték (Ft)	Feljelentések száma	Összes feljelentésből		
				bírság kiszabás	nyomozás meg- szüntetés	a nyomozásról nincs információ (1993. június 15-ig)
1990.	lopáskár	231 490	19	3	9	7
	tűzkár	1 997 300	12	–	9	3
	összesen	2 228 800	31	3	18	10
1991.	lopáskár	1 874 960	69	11	42	16
	tűzkár	–	–	–	–	–
	összesen	1 874 960	69	11	42	16
1992.	lopáskár	3 212 720	182	6	137	39
	tűzkár	2 299 500	1	–	–	1
	összesen	5 512 220	183	6	137	40
1993. (V. 1-ig)	lopáskár	1 886 900	60	1	24	35
	tűzkár	1 928 600	3	–	2	1
	összesen	3 815 500	63	1	26	36

sabb. Az erdészet területén korábban sem volt ismeretlen probléma a falopások ténye, de 1991 februárja óta ug-rásszerűen megnövekedett és egyre emelkedőbb tendenciát mutat az élőfa-készlet illegális kitermeléssel okozott károk mértéke.

Egyes területeken – főleg a cigánytelepülések körzetében – szinte az erdő-részletek fennmaradása forog kockán. Az erdőtűzek is nagyobbbrészt számba-kos gyűjtogatás és tüzelés következményei. Az Ózdi Erdészet 8700 ha-os területén így az erdőpusztítással okozott közvetlen faállománykárok összege 1992-ben már meghaladja az öt és fél millió nagyságrendet. S bár az erdőva-gyon védelme, őrzése a tulajdonos (ke-zelő, használó) kötelessége, a Mátra-Nyugatháti EFAG, illetve Ózdi Erdé-szete tehetetlenné vált a kistűz és nagy-bani fatolvajokkal szemben. Érthető, hogy a gazdálkodók sem létszámban, sem anyagiakban nincsenek arra felkés-zülve, hogy minden hektár erdőterület-et a vázolt kritikus helyzetnek megfele-lően és állandó jelleggel őriztessenek.

A kialakult súlyos helyzetben társa-dalmi természetvédő szervezetek kérték a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium segítségét az Ózd kör-nyéki erdőpusztítás problémájának megszüntetéséhez.

A KTM Természetvédelmi Hivatala 1992 végén – 1993 elején az erdőpusztítás alapvető okainak feltárára, s azok alapján a megszüntetés érdekében fogana-tosítandó intézkedések lehetséges kö-rére irányuló vizsgálatot folytatott, melynek eredményei a következőkben vázolhatók fel.

Az „erdőpusztítás” alapvető okainak vázlata

- A lakosság egyes rétegeinek kri-tikus gazdasági és szociális helyzete (bányák bezárása, munkanélküliség, alacsony jövedelem, drága tüzelő stb.).

- Szociológiai problémák.

- A vagyonőrzésre kötelezett va-gyonkezelő erdészet az erdészek sokré-tű feladatkörével, intézkedési jogkör-vel és személyi biztonságával összefü-gő problémák, valamint a kis létszáma

miatt egymagában jórészt tehetetlen a megoldásban.

— Hiányzik a megfelelő védelmi szolgálat, s mivel a tágabb térségben napjainkig természetvédelmi oltalom alatt álló terület sem volt, így Ózd környékén természetvédelmi őrszolgálat sem működött.

— A „mezei rendőrség” hiánya, a rendőrségi nyomozási eljárások hiányosságai.

— A szankcionáló jogszabályok és joggyakorlat nem felelnek meg korunk környezet- és természetvédelmi követelményeinek és a fennálló körülmények (alacsony kárértékek, a kiszabott bírságok gyakran nem végrehajthatók, a hatóságok – részben másirányú leterheltségük miatt – sokszor nem tulajdonítanak a falopás problémájának megfelelő jelentőséget).

— Nem elégséges szintű az együttműködés a problémakörben az erdőgazdaság (erdészeti), a rendőrség, a szabálysértési hatóság, az önkormányzatok és más érintett szervek között.

A romló szociális helyzet és a falopások növekedése szinte lineáris összefüggést mutat. Sokan lopással szerzik be tüzelőjüket, a szükséges szerszámot, egyesek üzletszerűen ebből élnek. A tulajdonviszonyok rendezetlensége csak fokozza a problémát.

Az Ózdi Erdészet tájékoztatása szerint a megtett feljelentések alapján, egyértelműnek tűnő bizonyítékok esetén sem születnek példaértékű elmarasztaló büntetések. A feljelentés után a nyomozás már a rendőrség, a megítélés pedig a szabálysértési hatóság, bíróság, ügyészség hatásköre. Az illetékes hatóságok viszont nem kezelik kellő súlytal a „falopást”, holott azáltal az erdei ökológiai rendszer károsításáról, súlyos természetkárosításról is szó van, melynek teljes kárértéke sokszorosa az eltulajdonított fa és az elmaradt haszon értékének. Az erdészeti által tett feljelentések jelentős része elveszíti súlyát, mire a rendőrség – szabálysértési hatóság, bíróság – esetleg ügyészség útjain végigmegy. Az elkövető tudatában van an-

nak, hogy néhány kivételtől eltekintve az esetek nagy százalékában nem történik semmi, és szinte a büntetés veszélye nélkül tetheti tönkre környezetét. A tetten ért személyek nem igazolják magukat, hamis adatokat diktálnak be, egyre agresszívebben, fenyegetőzve, támadólag, esetenként tettelelesen lépnek fel.

A megvizsgált rendőrségi nyomozati határozatok tanúsága szerint a nyomozó hatóságok nem minden esetben tesznek maradéktalanul eleget tényállás feltárás kötelezettségüknek. A bizonyítási eljárás során a gyanúsított és a tanú kihallgatásán túl egyéb bizonyítási eszközök (pl. szemle, helyszínelés stb.) nem vesznek igénybe. Ezen túlmenően a rendelkezésre álló bizonyítékok értékelése sem történik meg gyakran a szükséges alapossgal. Egyes, a gyanúsított bűnösségére utaló, vagy más szempontból jelentős vallomásokkal figyelmen kívül hagyunk, más, a vallomásokban szereplő állítások valódiságát nem vizsgálják kellően. A vallomások által feltárt tények részletes, pontos kivizsgálása elmarad. Összefoglalva: a nyomozási eljárás folyamán a bizonyítási eszközök vizsgálata és a bizonyítékok értékelése nem meríti ki a törvényi követelményeket, ami miatt az illetékes ügyészség is intézkedést tehetne, például pótnyomozás elrendelésével.

A tervezett szükséges intézkedések

Az erdőpusztítás megszüntetése érdekében, a feltárt okok alapján a KTM Természetvédelmi Hivatala az FM ER-erdészeti és Faipari Főosztályával egyeztetve többirányú intézkedéseket tervezett, alapvetően három körben.

1. Szociális intézkedések

1.1. A munkanélküliség csökkentése munkalehetőségek biztosításával (erdőtelepítési program).

1.2. Kedvezményes tűzifa jutatás a ténylegesen rászorulóknak (a szociális intézkedésnek gazdasági kihatása is van azáltal, hogy a lopások mérséklésével

Szabadtéri bölényszerviziumot üzemeltet a németországi Jabel erdőhivatal az elő-pomerániai Damerower Werder természetvédelmi területen. Ez a 300 ha területű félsziget a Kolpin-tóba nyúlik és csak keskeny – szigorúan zárt – folyosó köti össze a szárazfölddel. Az első bölénypárt 1957-ben telepítették be és azóta itt 126 borjú látta meg a napvilágot. Gondoskodtak a szükséges vérfelfrissítésről is, és állományuk ma 34 egyedből áll. Évente 40 000 látogató keresi fel a telepet, s ez példája a kihalt állattípusok fenntartásának.

(AFZ 1992. 26. Ref.: Jérôme R.)

Szántókon telepített erdők hatását a talajra kellően nem ismerjük, holott az erdészeti politikai szempontból nagyon fontos lenne. Érdekes időznünk az Allgemeine Forstzeitschrift 1993. évi 5. számában megjelent tanulmányt. E szerint a szántóföldi művelés befejezése és az erdőtelepítés után mintegy 100 évvel a talaj tápanyagháztartása nagyon erősen megközelítette az erdőkre jellemző állapotot, vagyis legalább ennyi időre van szükség ahhoz, hogy a hosszú ideig tartó mezőgazdasági termesztés talajtani hatását az egykori erdőterületeken újra visszaállíthassuk. Az erdők hatására a tápanyagok egyre nagyobb része helyezkedik el a felső, pár centis humuszrétegben. Ezzel egyidejűleg a talajszintekben csökken a talaj kationkicserélő kapacitása és a tápanyagok mennyisége.

(Ref.: Bidló A.)

együttal kevesebb iparifa minőségű faanyag kerülültüzelésre).

1.3. Egyéb általános szociális intézkedések.

2. *Hatósági jellegű megelőző-szankcionáló intézkedések.*

2.1. Az erdészet és a rendőrség hatékonyabb megelőző és szankcionáló intézkedései (a fakiadások rendjének megszorgítása, a feljelentések előírászerű megítése, erdei-mezői járőrszolgálat, akciók és ellenőrzések tartása, szigorú rendőri intézkedések, nyomozati munka javítása).

2.2. Az erdőgazdálkodó (vagyonkezelő), a rendőrség, a szabálysértési hatóság, az önkormányzatok és más érintett szervek (bírószékek, tűzoltóság, polgárőrség stb.), továbbá az állami természetvédelem és a társadalmi természetvédő szervezetek közötti szorosabb kapcsolat, jobb együttműködés az erdőpusztítás problémájának felszámolása terén.

2.3. A természetet károsító cselekmények lényegesen szigorúbb szankcionálási rendszerének kidolgozása a jogszabályalkotó munka során a készülő új erdőtörvényben, a természet védelméről szóló törvényben, valamint azok végrehajtási rendeleteiben és más új jogi szabályozásokban.

2.4. Egyéb feladatokról függetlenül, kellő létszámmal, megfelelően felszerelt erdővagyon-védelmi (erdőőrzési) szolgálat megszervezése és működtetése a szükséges anyagi feltételek megteremtésével.

3. Végeterül az intézkedések harmadik köre a nyilvánosság (írott és elektronikus sajtó, lakossági fórumok, iskolai nevelés-oktatás stb.) igénybevétele a probléma megoldásában.

A KTM TvH Erdészeti és Területi Osztályafelvállalta a probléma operatív kezelésére irányuló előzőekben vázolt intézkedések megvalósításának összefogását, összehangolását.

Intézkedési terv készült, széles körű helyi tájékoztatás történt a kialakult helyzetéről, a probléma-megoldás lehetőségeiről, kezdeményezésünkre meg-

alakult az Ózdi Operatív Erdővagyonvédelmi Bizottság és a városi önkormányzat Ózdi Erdővédelmi Alapítvány elnevezéssel határozatlan idejű nyitott alapítványt hozott létre.

A szűk körű operatív bizottság szükség szerinti összetételben és gyakorisággal ül össze a felmerülő konkrét kérdések megoldása céljából. Tagjai az erdészet vezetője, a városi alpolgármester, a polgárőrség parancsnoka, a rendőrség és a tűzoltóság képviselője, az Ózdi Természetvédő Egyesület elnöke és a KTM TvH közútszakszolgálat. Az alapítvány célja a város környéki erdők pusztításának és pusztulásának megakadályozásához az anyagi feltételek megteremtése.

A Természetvédelmi Hivatal az ügyben támogatást kérve megkereste a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Főosztályát, az Országos Rendőr-Főkapitányságot, az Ózdi Városi Rendőrkapitányságot, az illetékes erdészeti szerveket, az érintett települések polgármesterei hivatalát, a helyi polgárőrséget, társadalmi természetvédő szervezeteket, szabálysértési hatóságot és a sajtót.

Az ismertetett hármas intézkedési körben konkrét kezdeményezéseket tettünk munkalehetőségek biztosítására és kedvezményes tűzifa-juttatási akciókra. Az országos erdőtelepítési program keretében került sor első lépésben a tavasz folyamán 22 ha új erdő telepítésére Ózd közvetlen térségében, nemcsak munkalehetőséget teremtve a jövőbeni ápolásokkal is, hanem némileg pótolandó az erdőpusztulási károkat. Megszerveztük az erdővagyon-védelmi szolgálatot és szorgalmaztuk az annak működtetéséhez szükséges anyagi támogatások biztosítását.

1993. április 2-ától megfelelő technikai eszközökkel (az erdőgazdaság által biztosított terepjáró gépkocsival, az erdészet és a polgárőrség biztosította URH hírlánccal, távsóval, fényképezőgéppel, fegyverrel stb.) felszerelt erdővagyon védelmi, vagyis más feladatokról függetlenül erdőőrzési szol-

gálat („Zöld Brigád”) kezdte meg működését.

A Zöld Brigád tagjai:

— az Ózdi Erdészet személyi állományából 2 fő erdész,

— az Ózd Városi Önkormányzat által biztosított és a városgondnokság alkalmazásában álló 2 fő vagyonőr,

— a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság 1 fő természetvédelmi őrc,

— az Ózdi Polgárőrség 10 tagja (szolgálatonként 2-2 fő),

— esetenként önkéntes természetvédők, hivatásos vadász, önkéntes tűzoltók változó létszámmal.

A szolgálatot támogatja a rendőrség, a határőrség, tűzveszélyes időszakban pedig a tűzoltóság is.

A védelmi szolgálat következetesen és szigorúan eljár az erdőben kárt okozókkal szemben az arra vonatkozó jogszabályok szerint. A lefoglalt faanyagot általában meghatározott intézményekhez, iskolákhoz, óvodákhoz szállítják, és azt a hatósági procedura lefolytatása után ezen intézmények, vagy az arra ténylegesen rászorulóknak kaphatják meg ingyenesen vagy kedvezményesen.

A KTM Természetvédelmi Hivatala vállalta végül az erdővagyon-károsítás tárgyában tett feljelentések sorsának, illetve eredményének figyelemmel kísérését, szükség esetén megfelelő intézkedések, különösen indokolt esetben ügyészi felügyeleti vizsgálat kezdeményezését.

Az Ózdi Polgármesterei Hivatal és a Mátra-Nyugatháti EFAG helyi erdészete elsősorban a természetvédelemmel és az Ózdi Polgárőrséggel közösen komoly lépést tett tehát a környezet, a természet, az erdők megóvása érdekében. Balogh András alpolgármester, Bacsai István polgárőr parancsnok és Kliegl Béla erdészeti vezető aktív, megoldást kereső közreműködése, lelkes feladatvállalása nélkül azonban ez az évek óta húzóddó, kényes, szinte kezelhetetlennek tűnő súlyos probléma megoldatlan maradhatott volna.

Dr. Temesi Géza
min. tanácsos
KTM TvH

WALICZKY ZOLTÁN

Az Európai jelentőségű madárélőhelyek és az erdőgazdálkodás

Mit fed ez a fogalom: Európai jelentőségű madárélőhely (vagy röviden: EM)? Hiszen már annyiféle védett terület van a természetvédelmi területektől a nemzeti parkokig, sőt, ismerünk bioszféra rezervátumot is, meg Ramsari területet, amelyek már nemzetközi kategóriák. Nos, az EM elnevezés (eredetiben Important Bird Area, IBA) gyűjtőfogalom, amely megjelenési formájában bármelyik lehet a fentebb felsorolt védelmi kategóriákközül, sőt, szükséges is, hogy védett legyen, mégpedig a lehető leghatékonyabb módon.

Az, hogy egy adott terület európai jelentőségű madárélőhely vagy sem, azon dől el, hogy megfelel-e bizonyos mennyiségi kritériumoknak. Ezeket a kritériumokat az 1980-as évek második felében dolgozta ki a Nemzetközi Madárvédelmi Tanács (International Council of Bird Preservation, ICBP) és a Nemzetközi Vízimadár-kutató Iroda (International Wildfowl Research Bureau, IWRB) az Európában élő veszélyeztetett madárfajokra. Ezek a veszélyeztetett madárfajok a következő csoportok közül kerülnek ki:

- világszerte kipusztulással fenyegetett fajok (pl. parlagi sas, réti sas, tűzok; összesen 29);

- Európában kipusztulással fenyegetett fajok és alfajok (szám szerint 185);

- veszélyeztetett vízimadárfajok (összesen 76);

- kis elterjedésű európai fajok (35 faj).

A mennyiségi feltételek megkívánják, hogy az EM-eken adott veszélyeztetett faj állatföldrajzi populációjának adott hányada forduljon elő fészkelés, táplálkozás vagy pihenés céljából. Azok a területek a legértékesebbek, ahol a legnagyobb faj- és egyedszámban fordulnak elő a fenti csoportokba tartozó fajok.

Többéves adatgyűjtés után, 1987-ben jelent meg az a könyv, amely összesen 32 ország 2444 európai jelentőségű madárélőhelyének leírását tartal-

mazza (Grimmett adn Jones: Important Bird Areas in Europe). Ez a madárvédelem történetében mérföldkőnek számító munka elsősorban a nemzeti és nemzetközi természetvédelmi szervezeteknek és a döntéshozóknak készült. Legfőbb célja, hogy felhívja a figyelmet azokra a területekre, amelyeknek a védelme – a madarak, de egyéb élőlények szempontjából is – kiemelkedően fontos. A veszélyeztetett madárfajok széles körének megfelelően az EM-ek között éppúgy találunk tengeri szigeteket, folyótorkolatokat, füves pusztákat, sziklás hegyeket, mint erdőket.

Magyarországon az első felmérés szerint 46 EM van, további 18 az újabb adatok szerint szintén megfelel az ICBP követelményeinek, így hivatalos bejegyzésük csak idő kérdése. Az EM-ek által elfoglalt kb. 600 000 ha terület mintegy 40%-a erdővel borít-

tott, így az erdőgazdálkodás hatása összességében is jelentős. Egyes EM-eken, így a hegyvidékeken (pl. Vértes, Bükk, Aggtelek) vagy a folyóártereken levőkön (pl. Közép-Tisza, Gemenc) pedig éppen ez a hatás a legerősebb.

A túlnyomórészt erdővel borított EM-eken található ragadozómadár-állományunk jelentős része, így pl. a parlagi kígyászörv, kerecsensólyom populáció 80–100%-a, szinte kizárólag ezen él a feketegölya, császármadár, fehérhátú harkály, az ártéri erdőben pedig értékes vegyes gémtelpek találhatók.

Az erdőgazdálkodás negatív hatásai az EM-eken

Az EM-ek hatékony védelme véget a Magyar Madártani Egyesület és a Nemzetközi Madárvédelmi Tanács 1991-ben programot indított. A program célja hármas: információgyűjtés, tanácsadás és kampánytevékenység. A program keretében adatokat gyűjtötünk az egyes EM-eken a területek és azok madárállományainak fennmaradását leginkább veszélyeztető tényezőkről. Az eredmény elgondolkodtató, mert bár az EM-ek mintegy 80%-a legalább részben védett, ezek állapota korántsem rózsás. Azokon a területeken, ahol az erdők nagysága nem elhanyagolható (az összes EM-ek mintegy 35%-án), az erdőgazdálkodás mindenütt a veszélyeztető tényezők között szerepel.

Melyek a fő konfliktusforrások az erdőgazdálkodás jelenlegi gyakorlata és a természet-, azon belül is a madárvédelem között?

1. Erdőtűrtés

A legközvetlenebb probléma továbbra is az intenzív fakitermelés, amely a megengedhetetlenül nagyméretű tarvágyásokat, az erdők koroszály-előszállításának eltolódását a fiatalosok felé, az öreg erdőállományok rohamos csökkenését, az elegyes, többkorú állományok helyén elegegyen, egykorú ültetvények létrejöttét okozza. Következésképpen csökken az erdők fajdiverzitása, kipusztulás szélére kerülnek az ún. klímakra jellemző állat- és növényfajok, romlik a terület vízháztartása, nő az erózióveszély, csökken az erdők ellenálló képessége, és még sorolhatnánk.

Ezzel együtt Magyarországon létrejött az a lehetetlen állapot, hogy a védett területeken levő erdők csak névleg védettek, gyakorlatilag ugyanolyan erdőgazdálkodás folyik rajtuk, mint a védelem alatt nem álló erdőkön.

Ezekre az erdőkre az esetek többségében nincs megfelelő természetvédelmi kezelési előírás, vagy ha van, azt a gazdálkodók általában nem tartják be. Így lehetséges aztán, hogy nemzeti parkban, sőt bioszféra rezervátumban is találkozhatunk hegyoldalmi tarvágy-

sokkal vagy tájidegen fajok tiltóványeivel.

2. Természetellenes fajpolitikák

Ugyancsak az őshonos, veszélyeztetett élővilág fennmaradását teszi kétséges a hazai fajok helyén idegen fajokkal vagy fajtákkal történő újraerdősítés. Ennek két fő frontvonalja az ártéri völgy-köris-szil és hazai nyár ligeterdők lecserélése nemesnyár-ültetvényekkel, illetve a hegy- és dombvidéki tölgyesek és bükkösök helyén létrehozott luc- és erdeifenyő-telepítések. Ezt a fajfajváltást sem biológiai, sem ökológiai szempontok nem indokolhatják, okát kényelmi szempontokban és rosszul kialakított gazdasági ösztönzőkben kereshetjük. Ennek következményei láthatók mindenféle a beteges, haladó, katasztrofális szegényes élővilágú fenyő-, nyár- és akácültetvényekben.

3. Túlszaporodott vadállomány

Ez a gond az erdőgazdálkodókkal közös, hiszen az erdők természetes felújulását és mesterséges feltűjtését egyaránt lehetetlenné teszi, és ezáltal az erdők fennmaradását kérdőjelezi meg. A hazai császármadár-állomány kipusztulás szélére kerülését szakmai vélemények szerint, legalábbis részben, a rendkívül jelenlény vadállomány okozza.

4. A feltáróutak sűrűségének növelése

A feltáróút-hálózat hosszának növelése a következő káros jelenségek létrejöttéért felelős:

- a teljes erdőterület csökkenése,
- az ún. szegélyhatás erősödése,
- az erdőterület mozaikosodása,
- a veszélyeztetett madárfajok fészkelőhelyének intenzív zavarása,
- az erózióveszély növekedése,
- az erősebb kompetitor pionírfajok megjelenése.

Mindez azt eredményezi, hogy azoknak az állat- és növényfajoknak, amelyek létfeltételeiket csak nagy kiterjedésű, zárt erdőállományokban találják meg (klímajelző fajok) egyedszáma és elterjedési területe nagymértékben csökken. Ma már alig található olyan eldugott völgy vagy hegyvonul, ame-

lyet ne szelne át kereszttől autópálya szélességű feltáróutak.

5. Erdősítés nem erdőterületen

Ez közvetlen károsító tényezőként elsősorban a fajokban gazdag, ősi lösz-, homokpuszta- és sziklagyepeken jelentkezik. Egy másik potenciális problématorrás a felhagyásra kerülő szántóföldeken a fás szárú monokultúrák (szilvikultúrák) létrehozása. Ezeken a parlagterületeken ugyanis sok esetben ökológiai, de akár gazdasági szempontból is nagyobb létjogosultsága van egyéb gazdálkodási formáknak (extenzív mező- vagy rétgazdálkodás, legeltetés, halastavak létrehozása). Egyes helyeken még az erdő, természetes ökoszisztémák visszaállítása is felmerülhet (felfolyástalan, nedves területek). A szilvikultúrák telepítése ugyanis biológiai, ökológiai potenciálját tekintve semmilyen többletet nem ad a szántóföldi monokultúrákhoz képest, csak a lágy szárú fajtákat fás szárúaká váltják fel.

Megoldási lehetőségek

Mi lehet az optimális megoldás ezekre a problémákra? A legfontosabb lenne a társadalom hozzáállásának megváltoztatása a természet- és környezetvédelem kérdéseihez. A természetvédelem nem egy szűk réteg hobbjá, és nemcsak elkerített rezervátumok megőrzésére hivatott, célja az egész bioszféra, a Föld teljes természeti öröksége fennmaradásának biztosítása, a rövid távú gazdasági és politikai érdekek alárendelése az élővilág és az emberiség túlélésének, amely így a társadalom minden tagjának érdeke és kötelessége.

Természetesen ez nem megy egyik napról a másikra. A jelenleg előttünk álló feladatok közül a legelősebb a megfelelő szintű, korszerű törvények, többek között az új erdőtervény megfogalmazása. Ahogyan *Agócs József* az Erdészeti Lapok 1992. februári számában jelezte, a jelenlegi törvénytervezet alapjaiban, szemléletben hibás. Az erdő közkincs, természeti örökségünk része, és mint ilyen, nem lehet a gazdálkodó kizárólagos joga és feladata a benne folyó munkálatok minőségének és mennyiségének meghatározása. Az erdők hosszú távú fenntartásánál nem ré-

szeszíthetjük előnyben a rövidlátó gazdasági érdekeket, ezt csak a megismert biológiai, ökológiai törvényszerűségek messzemenő figyelembevételével szabad megtervezni. Mindez megkívánja a természetvédelem, ökológusok és más szakterületek kutatóinak bevonását is.

Ezzel együtt nem lehet elvárni az erdőgazdaságoktól, hogy ugyanolyan anyagi feltételek mellett ugyanannyit termeljenek mint eddig. Ahhoz, hogy az erdők minőségi megújulása bekövetkezzen, az erdőgazdaságok rendeltetését és szervezetét is gyökeresen meg kell változtatni. Az éves tervekben nyereségcentrikus beállítottsággal működő vállalati szisztéma a tartamos erdőgazdálkodás eszméjével teljesen összeférhetetlen, ehelyett egy sokkal hosszabb időtartamra tervező, alapvetően nem kitermelt köbméterben számoló, nem nyereségorientált szervezet kell ezekeket átalakítani. Ennek költségeit fokozatosan kell a társadalomnak átvállalni.

Addig is, amíg az ökológiai alapokon nyugvó, tartamos erdőgazdálkodás minden erdőterületen megvalósul, a védett területeken kell az erre való állást megkezdni. Az erdőrezervátumok olyan területek, ahol bizonyos – esetlegesen szükséges – kezdeti, irányítójellegű beavatkozásokon kívül semmiféle beavatkozás nem lehetséges. Ezeknek az erdőknek teljesen önállóan kell fejlődniük, minicg kijelölve azt az állapotot, ami felé a többi erdőnek is közelítenie kell. Az egyéb védett területeken (természetvédelmi területek, tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok) többek között a következő feladatokat kell sürgősen végrehajtani:

- a tarvágások üzemmód megcsúsztatása. Helyette a szálalás, illetve a kismértű (0,5–1 ha-os) vágásterületek bevezetése lehetséges. Ez utóbinnál szempont, hogy egymás mellett különböző korú erdőfoltok mozaikja helyezkedjen el;

- többkorú, egyes állományok kialakítása;

- több száz hektáros egybefüggő idős állományok, magterületek létrehozása minden különálló, túlnyomórészt erdővel borított védett területen, amely magterületeken csak szálalás megengedett;

- az idegen fafajok és fajták (az összes fenyőfaj, nemesnyár-változat, akác, vöröstitgoly stb.) telepítésének leállítása, a már meglevő ültetvények visszaerdősítése őshonos fafajokkal;

- a vadállomány drasztikus csökkentése a vadlőrő képességi érték alá;

- az erdőgazdálkodók érdekeltté tétele a változások bevezetésében.

Az új erdőösztések kialakításánál a természetvédelem, ökológusok, mező- és erdőgazdálkodók véleményeinek egyeztetése szükséges ahhoz, hogy a gyepes, parlagterületek, felhagyott szántók mekkora hányadán és hol célszerű faültetvényeket létesíteni, és hol kell más típusú gazdálkodási formát (extenzív mezőgazdaság, halastó, legeltetés stb.) bevezetni, vagy egy természetközeli ökoszisztémát visszaállítani (pl. pangóvizes, lefolyástalan területeken).

Első hallásra sok erdész számára bizonyára nehezen emészthetőek ezek a gondolatok.

Ennek oka elsősorban az erdőgazdálkodás termeléscentrikus, műszaki beállítottsága, amely szemléletéhez képest a felvázolt alternatív problémakezelés valóban szokatlan és újszerű.

A nyitottság, a változások befogadásának képessége viszont elengedhetetlen előfeltétele annak, hogy erdeink valóban önfenntartó, gazdag élővilágnak otthont adó, egészséges ökoszisztémákká váljanak és ne sivár, egyfaj, elegyetlen, sterilizált ültetvényekké.

Európai jelentőségű madárelőhelyek (EM-ek) Magyarország

Nyilvántartott	Tervezett
001 Fertő tavi NP	1 Balaton
002 Tatai Öreg-tó	2 Kiskunsági puszták NP
003 Hansági TK	3 Tápió-Hajta vidék
004 Börzsönyi TK	4 Jászkisréti puszták
005 Pilisi TK	5 Réda-Karapancsa TK
006 Vértesi TK	6 Somogyi-halastavak
007 Ócsai TK	7 Belső-somogyi erdők
008 Velence és Dinnyés TT	8 Somogyi Nagyberék
009 Kis-Balaton TK	9 Pacsmagi tavak TT
010 Barcsi TK	10 Felső-Mezőség
011 Szaporcai TT	11 Szigetközi Duna TK
012 Zemplén	12 Dunakanyar
013 Büki NP	13 Dabas-kunadaci turjános
014 Tiszatelek-Tiszabercel TT	14 Dél-hevesi füvespuszták
015 Közép-tisza TK	15 Körös-völgy
016 Hortobágyi NP	16 Bihari puszták
017 Tiszafüredi TT	
018 Pusztaköcsi mocsarak TT	
019 Ároktú-tiszacsepei TT	
020 Ágota-puszták TT	
021 Kiskunsági szikes tavak NP	
022 Kolon-tó NP	
023 Dévaványa TK	
024 Péteri-tó TT	
025 Kardoskúti Fehér-tó TT	
026 Mátyási TK	
027 Pusztaszeri TK	
028 Aggteleki NP	
029 Gerecsei TK	
030 Mátrai TK	
021 Gemenci TK	
032 Tokaj-Bodrogzug TK	
033 Fejér megyei Sárrét	
034 Tiszadobi ártér TT	
035 Tiszaalpári rét NP	
036 Bihariugrai TK	
037 Keresztyéni TK	
038 Kisteleki Müller-szék	
039 Borsodi Mezőség TK	
040 Hajdúsági TK	
041 Nagykunsági puszták	
042 Hárta-akasztói puszták	
043 Balmazújvárosi Nagyszék NP	
044 Békéscsaba puszták TT	
045 Pitvarosi puszták TK	
046 Szabadkányósi puszták	

NP: National Park TK: Landscape Protection Area TT: Nature Reserve

DR. IVR STEFAN A. WACHER

Környezet- és természetvédelmi jog

Németországban az alkotmány felosztja a környezetvédelmi törvényhozás hatáskörét az állami és a tartományi szervek között. A tartományok elsősorban a természet-, a tájvédelem és a vízgazdálkodás területéért felelősek, míg az állatvédelem, a hulladékeltakarítás, a légtisztaság és zajterhelés csökkentése az állami törvényhozó szervek hatáskörébe tartozik. Az állam 1971-ben felállított természetvédelmi programja az utóbbi húsz év törvényhozásának alapjául szolgált a következő célkitűzésekkel:

- egészséges és emberhez méltó környezet megteremtése,

- a talaj, a víz, a levegő, a növény- és állatvilág védelme hátrányos emberi beavatkozásokkal szemben,

- meglévő károsodások megszüntetése és a hátrányos emberi beavatkozások felszámolása.

A fenti célok eléréséhez ea következő eszközök szükségesek:

- a környezetszennyezés megelőzése preventív eszközök bevetésével közvetlenül az esetleges szennyeződés helyén (veszélyelhárítási elv - óvatosság elve),

- az „okozói elv” következetes alkalmazása (aki szennyez, az fizet),

- mindkét érintett felet, tehát a kárt okozót és a károsultat be kell vonni a döntési mechanizmusokba (együttműködés elve).

A fenti normák alapján kialakult egy törvényhozás, a mai napig több mint 100 egyedi törvénnyel és különösen az utóbbi időben átfogó jogi szabályozásokkal, melyek jobban megfelelnek e téma összetettségének, mint pl. a biotópok védelme és a környezettel való összeférhetőség vizsgálatainak szabályozása. A törvényhozásnak a következő eszközök állnak a rendelkezésére:

- a személyek és iparvállalatok magatartásának közvetlen módon történő irányítása ajánlások, tiltások, engedélyek, valamint szerződések és a környezettel való összeférhetőség vizsgálatainak segítségével,

- a tevékenység irányítása természetvédelmi tervezetek segítségével,

- közvetett magatartás-szabályozás gazdasági ösztönzők és természetbarát stratégiák kidolgozásával.

A természetvédelmi jog területén a korábbi elképzelésekkel szemben, melyek szerint a természetvédelemnek csak állapotfenntartó szerepe volt, az utóbbi időben az a célkitűzés került előtérbe, hogy a károsult tájakat fejlesszék, a károkat megszüntessék, valamint a tartósság követelményének eleget tegyenek. Az egymásnak ellentmondó érdekek, mint a természetvédelmi célkitűzések, a közterületek pihenésre való felhasználása, valamint más általános társadalmi-gazdasági célok kielégítése (pl. település, közlekedés, államvédelmi feladatok, természeti kincsek kiaknázása) stb. közötti felelősségteljes mérlegelés egyre nagyobb szerepet játszik. Ezek az ütközések úgy oldandók meg, hogy a természet- és tájvédelem ugyan ne domináljon, de egyenrangú legyen a gazdasági megfontolásokkal és az egyéb elvárásokkal, tehát érdekegyeztetés történjen. Mérlegelni kell azt is, hogy a természet várható károsodása aránytalanul viszonyul-e a vele szemben álló tervekhez és tervezett beavatkozásokhoz, valamint az ezekkel kapcsolatos várható gazdasági előnyökhöz. Lényeges szerepet játszik a védelmi kategóriákhoz való tartozás, melynek segítségével kiterjedés szerint és tárgyhoz kötött fontossági sorrendet állítanak fel, így például megkülönböztetnek tájvédelmi és természetvédelmi területeket, természetparkokat, nemzeti parkokat és természet műemlékeket, valamint a fajvédelmet, amely céljából a Nemzeti Fajvédelmi Jog és a Washingtoni Fajvédelmi Megállapodás alapján a vadon élő állatok és növények különös védelmet tűzte ki.

A természetvédelmi jog integrált részét képezi a lakosság pihenésének és az egyes személyek ezzel egybekötött joga a szabad természet használatára. Új az is, hogy a szövetségek és egyesületek bizonyos feltételek mellett a lakosság bevonásával részt vehetnek a természetvédelmi szervek által tervezett törvényrendeletek kidolgozásában. Ez törvényes jogunk.

Erdészeti jog

Az erdészeti jog a Német Szövetségi Köztársaságban mind az állami, mind a tartományi jogban szabályozott. 1975-ben alapozták meg a modern, egységes erdészeti törvényhozás pilléreit a Nemzeti Erdészeti Törvény jóváhagyásával, mely lehetőséget nyújt az egyes tartományoknak eltérő, illetve ezt ki egészítő szabályozások bevezetésére. Ilyen módon ma minden régi és új tartománynak modern erdészeti törvénye van, mely programszerűen előírja az erdők karbantartását, védelmi, hasznosítási és pihenési szempontokat szem előtt tartva, az erdőállomány növelését és szabályszerű tartós megművelésének biztosítását, az erdészet fejlesztését és az egyensúly megteremtését az erdőtulajdonosok és a lakosság érdekei között. Az erdőgazdálkodás területén tulajdonokat és engedélyezési kötelezettségeket állítottak fel, és az erdőtulajdonosoknak ajánlásokat tesznek, melyek az erdőgazdálkodás alapelveit - a tartósság, az ápolás, a szakismeret és tervszerűség - fektetik le. Különböző erdőkategóriák vezethetők be, így például védelmi erdő vagy pihenésre szolgáló erdő, valamint először fektették törvénybe a polgárok azon jogának biztosítását, hogy az erdőbe léphessenek. A tartományi törvényhozó szerveket követi az alsóbb szervezeti egység, az Állami Erdészeti Hivatal, mely hatáskörében minden erdőtulajdon (állami erdő, községi erdő, magántulajdonú erdő) egyesít. Az állami erdőségek vagyonként a pénzügyi szervek felügyelete alá tartoznak, a községi és magánerdőségek pedig a tervezés és az erdőgazdálkodás végrehajtása szempontjából csak tanácsadásban és gondozásban részesülnek. Egyidejűleg figyelemmel kíséri az Erdészeti Hivatal azt is, hogy az erdőtulajdonosok betartsák a törvényesen előírt kötelezettségeiket.

Az új erdészeti törvényhozás nagyon jól bevált. A változó szükségletek és tendenciák azonban e törvényhozás továbbfejlesztését elengedhetlenül teszik. Ennek okai között a következőket sorolnám fel:

— a környezetszennyeződés által okozott erdőbetegségek,

— a hozamhelyzet gyors ütemű romlása (magas kitermelési költségek és ugyanakkor stagnáló vagy alacsonyabb faárak),

— túl nagy számú vadállomány, mely a fajgazdag elegyes erdő létrehozását megakadályozza,

— az erdőgazdálkodás növekvő gátjai a természetvédelmi rendelkezések által, melyek az erdészeti joggal összefüggésbe kerülhetnek,

— az erdőélési jog („belépési jog”) túlzott gyakorlása az erdő üzleties használatára révén a lakosság szabadidő-tevékenységének kielégítésére és ezáltal az erdő életközösségének zavarása.

Vadászati jog

Hasonlóan az erdészeti joghoz az állami törvényhozás itt is csak keretet remített a tartományoknak, mellyel elérték a rendeletek egységesítését. Tartal-

milag a következő alapelveket fektették le:

— a vadászati jog földtulajdontól való elválaszthatatlanságát,

— a vadászberlemény feltételeit,

— a kilövési hányad megállapítását a vadászati hivatal által és

— a vadászvizsga feltételeit.

A Német Szövetségi Köztársaságban egy ún. körzetrendszert alakítottak ki, ellentétben más országokkal, ahol licenc- és patentrendszert alkalmaznak, melynek következményeként a licenc tulajdonosa, tekintet nélkül a föld tulajdonjogára, mindenütt vadászhat. A körzetrendszer ezzel szemben behatárolja a vadászati területet egy bizonyos, a bérlet és földtulajdonosok által megszabott alapterületre, melynek minimális nagysága meghatározott. E rendszer alapján az egész Szövetségi Köztársaságot kb. 70 ezer vadászati körzetre osztották fel, melyek gazdálkodása olyan tervek alapján történik, amiket évente a Vadászati Hivatal által engedélyeztetni kell. A vadápolás, a természet- és fajvédelem elvét követve, már az állami törvény is megállapítja a vadászidényt, illetve a vadászati tilalom idejét, valamint azt is, hogy mely vadászati módok alkalmazása tiltott vagy korlátozott.

Németországban a vadászok száma és a meglévő vadászati lehetőségek közti aránytalanság, a vadászok törvény által előírt kötelezettségének félreértése a vadállományt tekintve, a vadászat nyilvánosság előtti fokozódó bírálata az állatvédők eltúlzott követeléseivel (de ide tartozik a vadászat megnehezítése, a környezet és a szabad táj erős szabadidő kihasználtsága is) közrejátszanak abban, hogy a német vadászati jog továbbfejlesztésre szorul, melynél:

— a természet és az erdő előbbséget élvez a nagyszámú vadállománnyal szemben, tehát jobban érvényesül a vadászati szükségzerű bekapcsolódása az ökoszkológiai fejlődésbe,

— a vadászat létjogosultságának biztosítása és további legitimálása szükséges természetes regulációként és szabadidő tevékenységként elfogadott,

— ezen célok elérése megfelelő vadászati és végrehajtási módszerek előírása által biztosított.

Közép-Európa legidősebb kocsányos tölgygyedei – egykori legerdő maradványaiként – Németország északi részén, a stavenhageni erdőhivatal kezelésében álló Ivenacker természetvédelmi területen állnak. A hét legidősebbnek tartottak korát több mint 1200 évesre becsülik. A legméretesebb mellmagassági átmérője 3,49 m, magassága 35,5 m, koronaátmérője 29 m, élőfa-térfogata 180 m³.

Ez az egyed még teljesen egészséges képet mutat, bár a fák belső része általában korhadt. Hatalmas odvaik vannak, nem kezelik, csupán az ősi környezetet igyekeznek megtartani. A 72 ha-os zárt területen 100 dāmivad legel, a látogatók csak kerített utakon járhatnak a talajtömörödés elkerülése miatt.

(AFZ 1992. 26. Ref.: Jérôme R.)

Mentsük meg a szileket!

Hazánk erdeit járva itt-ott még találkozhatunk pusztuló szilfákkal. Főleg az erdőszegélyekben látjuk meg őket megbarnult, összcsereszoryodott leveleikkel, elszáradt hajtásaikkal. Mára azonban egyre kevesebb helyen fordulnak elő, aminek sajnos nem az az oka, hogy a betegségláncolat visszaszorult és a fák újra virulnak. A szileket kipusztulás fenyegeti!

A szilfavész vagy más néven szilgutatás a harmincas években lépett fel hazánkban, majd a hatvanas években öltött akkora méretet, aminek következtében szilfáink nagy része elpusztult. Kezdetben a betegség okozójának a *Ceratostomella ulmi* (Schwarz) Buism. (konidiumos alakja: *Graphium ulmi* Schwarz) gombafajt tartották, de később bebizonyosodott, hogy kórláncról van szó, melynek ez a gomba csupán egyik tagja. Az elsőleges okok között a szárazságot, a fagyot, a kötött talajt stb. említhetjük, tehát a szilek pusztulásáért nem egy határozott faj vagy állapot a felelős. Ha belegendolunk, beláthatjuk, hogy az utóbbi évtizedekben a környezetünket viszonylag hirtelen megváltoztattuk. Ez a változás (amit fejlődésnek hívunk!) nagymértékben elősegítette a szilfavész elterjedését.

Azóta már egyéb fajok esetében is jelentkezett járványoszerű pusztulás (pl. tölgyek, szelídgesztenye, mézgás éger), s várhatóan más fajoknál is előfordul a jövőben, ha csak nem hagyunk fel ezzel a természetpusztító gazdálkodással (vagy inkább garázdálkodással). Ezért fontos faállományaink egészségi állapotával többet foglalkozni! Persze, csak ha szeretnénk néhány évtized múlva is erdőket látni környezetünkben, fából készült tárgyakat használni, fával tüzelni, vagy akár csak levegőt venni. Tehát szerintem ez nem lehet vitás kérdés.

A szilekről — nagyszabású megfigyatozásuk és más, gyakoribb fajok pusztulása miatt — elfordult a szakmai figyelem. Ez részben érthető is, azonban úgy érzem, hogy fontos elegyfajok, tehát nem engedhetjük kipusztulni őket. Nemcsak azokat a fajokokat kell felkarolni, amelyek fő állományalkotók, hanem a kísérőket is. Ugyanis a gazdálkodás folyamán alkalmazott vágásmódok jelentős változásokat okoznak az életközösségekben, aminek következtében a regenerálódás egyre nehezebb, lassan végbemehető folyamat. Ha egészségesebb, életerősebb faállományt akarunk létrehozni, akkor gyorsítanunk kell a kísérő fajok betelepítését is. Mert egyértelmű ugyan, hogy az elegyes ál-

lománynak nagyobb az ellenálló képessége a betegségekkel és a károsítókkal szemben, mint a monokultúráé. Ebből az okból további követelmény az is, hogy az egyes fajok esetében a genetikai változatosság biztosítása legyen, mert így érvényesülhet jól a természetes szelekció, ez a jól bevált, pénz nélkül „dolgozó” rendszer. A rezisztencia nemesítéssel a fajták előállítására nem mindig előnyös. Célszerűbb — amennyiben lehetséges — a természetben található ellenálló egyedek továbbssaporítása.

Tapasztalatom szerint az országban vannak olyan szil egyedek, amelyek szemmel láthatóan ellenállnak a szilfavész pusztításának. A gelsei mezőgazdasági termelőszövetkezet területén találkoztam egy ilyen öreg szillel. Ennek a fának az utódai egészségesnek bizonyultak, míg az erdőszegletben lévő többi fiatal szil nagy részén a gutaütés jeleit lehetett felfedezni. Ebből kiindulva feltelezem, hogy az egész ország területén van még néhány helyen egy-egy hasonlóan egészséges szilla. Mivel azonban nekem nincs lehetőségem arra, hogy ezért végigjárjam hazánk faállományait, szeretném erdőszkollégáim segítségét kérni: aki tud idősebb, egészséges szilfáról a területén, amelyről lehetőség van továbbssaporítás céljából magot gyűjteni, kérem írja meg nekem! A mezei (*U. minor*), a hegyi (*U. scabra*) és a vénis szil (*U. laevis*) is érdekel. Az összegyűjtött magból néhány társammal együtt csemetét szeretnénk nevelni, melyeket több olyan helyen is kiültetnénk, ahol a szilek természetesen előfordulnak vagy előfordultak. Ezek után megfigyelhető lenne, hogy az utódok valóban ellenállóak lesznek-e a szilfavésszel szemben.

Kérném azokat a kollégákat, akiknek lehetőségei megengedik, kapcsolódniuk be ebbe a munkába; akár az egészbe, akár csak egy részébe is! Kérem ezt azért, mert úgy érzem, hogy a világban csak kölcsönös elvárások alapján élhetünk tartósan, hiszen nincs alá- és fölérendeltség az élővilágban, csak mellérendeltség. Ha az erdőből elveszünk valamit, akkor adni is kell neki. Ha ő segít nekünk élni, akkor nekünk is tenni kell valamit érte. Különböző elpusztul- vagy elpusztulunk együtt.

Purger Zoltán

Egy 200 MW teljesítményű villamoserőműből kanadai vizsgálatok szerint évente $0,34 \times 10^5$ t C-nal egyenértékű, az üvegházhatásért felelős CO₂ kerül a levegőbe. Ennek lekötésére $4,7 \times 10^5$ ha erdőterületre van szükség. Kedvezőbb a helyzet a mezőgazdasági területek beerdősítése esetén. Mivel a mezőgazdasági területeken a talajokban sokkal kisebb a lekötött C mennyisége, beerdősítésük esetén a fenti CO₂ ellensúlyozására elegendő $0,72 \times 10^5$ ha fenyő telepítés jó termőhelyen vagy $1,9 \times 10^5$ ha gazdasági beavatkozásoktól mentes erdő. Ezek az erdők fokozott védelmet igényelnek nagymértékű fakitermeléssel, tűzkárral és lombfogasztó rovarokkal szemben.

(Forest Ecology and Management, 55. Ref.: Szemerey T.-né)

Lovak alkalmazása az erdei munkában — a 60-as évek óta mind nagyobb mértékben elterjedt gépesítés káros hatásainak láttán — egyre inkább előtérbe kerül Ausztriában. Közelítésre régebben főleg nehéz, hidegvérű lovakat használtak, újabban azonban rájöttek, hogy a fokozottan keresett vékony anyag közelítéséhez elegendő a könnyebb, hidegvérű ló és ez többfelől is alkalmazható. Főleg a mind szélesebb körben jelentkező szabadidő-hasznosítás nyújt erre jó alkalmat (kocsizás, lovasszán, lovaglás stb.). Ilyen célra ajánlják a Magyarországon tenyésztett fajtának különösen a nagyobb, sötétpej változatát is.

(IH 1990. 25/26. Ref.: Jérôme R.)